

УДК 343.982.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2026-2-18>

Владислав ЖЕРДСВ

доктор філософії в галузі права

(Харківський національний університет внутрішніх справ,
м. Харків, Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-4262-2004>

zherdiev.science@proton.me

Максим РОМАНОВ

доктор філософії в галузі права

(Дніпровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5573-4093>

police_14@ukr.net

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ПІДРОБЛЕНИХ ДОКУМЕНТІВ

Дослідження особливостей криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, вчинених у сфері господарської діяльності з використанням підроблених документів, виявлення закономірностей їх вчинення та розробка рекомендацій щодо оптимізації методики їх розслідування. Робота виконана на підставі загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема системного, логічного, статистичного, порівняльно-правового методів, а також методів техніко-криміналістичної експертизи документів та структурно-функціонального аналізу.

Проаналізовано структуру та зміст криміналістичної характеристики досліджуваних правопорушень, виявлено основні способи підробки документів у сфері господарської діяльності, охарактеризовано типові сліди та їх носії, визначено особливості суб'єктів злочинної діяльності. Розроблено типологію підроблених документів за різними критеріями та систематизовано методи їх виявлення. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності з використанням підроблених документів характеризуються високим ступенем латентності, професійним рівнем підготовки злочинців та використанням сучасних технологій підробки. Ефективність їх розслідування залежить від своєчасного виявлення ознак підробки, комплексного використання спеціальних знань та міжвідомчої взаємодії правоохоронних органів.

Ключові слова: криміналістична характеристика, господарська діяльність, підроблені документи, способи вчинення злочинів, техніко-криміналістична експертиза, розслідування економічних злочинів.

Постановка проблеми. Сучасна економічна діяльність характеризується зростаючою роллю документообігу, що створює широкі можливості для зловживань з використанням підроблених документів. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності з використанням підроблених документів становлять значну частину економічної злочинності та завдають суттєвих збитків як державі, так і приватним особам. Актуальність дослідження обумовлена зростанням кількості злочинів цієї категорії, їх високою латентністю та складністю розслідування. Розвиток цифрових технологій створює нові можливості як для вдосконалення способів підробки документів, так і для їх виявлення. Це потребує постійного оновлення криміналістичних знань та методик розслідування.

© В. Жердєв, 2026

© М. Романов, 2026

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. В Україні питанням криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, учинених у сфері господарської діяльності, у різний час присвячувалися праці Н. Я. Дондик, С. В. Євдокіменко, В. В. Корнієнка, М. М. Ляшенка, О. В. Шаповал та інших авторів. Утім, проблеми розслідування подібних правопорушень, учинених саме з використанням підроблених документів, розглядалися в цих та інших дослідженнях здебільшого фрагментарно, що й зумовлює актуальність цієї публікації.

Мета дослідження полягає в розробці науково обґрунтованої криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, вчинених у сфері господарської діяльності з використанням підроблених документів. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: дослідити структуру та зміст криміналістичної характеристики досліджуваних правопорушень; систематизувати способи підробки документів у сфері господарської діяльності; охарактеризувати типові сліди та їх носії; визначити особливості особи злочинця та потерпілого; розробити типологію підроблених документів; проаналізувати методи виявлення та дослідження підроблених документів.

Методологія дослідження базується на поєднанні загальнонаукових та спеціальних криміналістичних методів. Системний метод використовується для аналізу структури криміналістичної характеристики досліджуваних правопорушень. Статистичний метод дозволяє виявити закономірності у способах вчинення злочинів та їх розподілі. Порівняльний метод застосовується для зіставлення різних способів підробки документів та методів їх виявлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Криміналістична характеристика кримінальних правопорушень, вчинених у сфері господарської діяльності з використанням підроблених документів, являє собою систему відомостей про закономірності цих злочинів, що має важливе значення для побудови методики їх розслідування. Ця характеристика включає сукупність типових ознак, які дозволяють ефективно виявляти, розслідувати та попереджувати злочини даної категорії [1]. Структура криміналістичної характеристики досліджуваних правопорушень включає такі основні елементи: предмет злочинного посягання; способи підготовки, вчинення та приховування злочину; сліди злочину та їх локалізація; особа злочинця; особа потерпілого; типові слідчі ситуації; обстановка вчинення злочину. Кожен з цих елементів має свої особливості, обумовлені специфікою використання підроблених документів у сфері господарської діяльності.

Предметом злочинного посягання у досліджуваних правопорушеннях виступають майнові права та інтереси учасників господарських відносин, а також порядок здійснення господарської діяльності, встановлений законодавством. Підроблені документи використовуються як засіб досягнення злочинної мети, що може полягати в незаконному отриманні майнової вигоди, ухиленні від сплати податків, легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, тощо [3]. Особливістю предмета злочинного посягання є його подвійний характер. З одного боку, це документи як матеріальні об'єкти, які піддаються підробці. З іншого боку, це інформація, що міститься в цих документах та використовується для введення в оману учасників господарських відносин або контролюючих органів. Ця подвійність створює специфічні проблеми для розслідування та потребує використання як традиційних криміналістичних методів, так і спеціальних знань у сфері документознавства [4].

Способи підготовки, вчинення та приховування злочину становлять центральний елемент криміналістичної характеристики досліджуваних правопорушень. Вони визначають специфіку слідової картини, характер необхідних доказів та особливості методики розслідування. Способи злочинної діяльності в цій сфері характеризуються високим сту-

пенем інтелектуальності та використанням спеціальних знань у сфері економіки, права та технічних наук.

Способи підробки документів у сфері господарської діяльності можна класифікувати за різними критеріями. За характером внесених змін розрізняють повну підробку документів, коли документ виготовляється цілком, та часткову підробку, коли зміни вносяться в автентичний документ. За технічними прийомами виділяють механічні способи підробки, хімічні способи, електрографічні способи та цифрові способи підробки [6]. Повна підробка документів передбачає виготовлення документа цілком з використанням неавтентичних бланків, печаток та підписів. Цей спосіб потребує високої кваліфікації виконавців та відповідного технічного оснащення. Найчастіше повній підробці піддаються документи, що засвідчують право власності на майно, дозвільні документи, довідки про фінансовий стан підприємства [7]. Часткова підробка є більш поширеною та включає внесення змін до автентичного документа. До неї відносяться дописки, виправлення, підчистки, заміна окремих аркушів багатоаркушевих документів, внесення змін до реквізитів документа. Цей спосіб менш трудомісткий, але водночас залишає більше слідів для експертного дослідження.

Хімічні способи підробки базуються на використанні хімічних реагентів для видалення або зміни інформації в документі. Травлення здійснюється за допомогою кислот або лугів, які руйнують барвники чорнила або тонера. Змивання використовує розчинники для видалення написаного. Обесколюрення застосовується для зміни кольору окремих елементів документа [2; 8]. Електрографічні способи підробки пов'язані з використанням копіювальної техніки. Злочинці виготовляють копії автентичних документів з подальшим внесенням змін або створюють збірні документи шляхом монтажу фрагментів різних документів. Розвиток цифрових технологій значно розширив можливості такої підробки.

Цифрові способи підробки є найбільш сучасними та технологічними. Вони включають сканування автентичних документів з подальшою комп'ютерною обробкою зображення, заміною текстових фрагментів, корегуванням реквізитів. Готові підроблені документи можуть існувати як в електронному вигляді, так і бути роздрукованими на папері.

Документи, що піддаються підробці у сфері господарської діяльності, можна класифікувати за різними критеріями. За функціональним призначенням виділяють установчі документи, дозвільні документи, фінансові документи, документи обліку та звітності, договірні документи. Кожна група має свої особливості з точки зору способів підробки та методів виявлення [9]. Фінансові документи включають баланси підприємств, звіти про фінансові результати, довідки банків про рух коштів на рахунках. Їх підробка спрямована на створення хибного уявлення про фінансовий стан підприємства для отримання кредитів, інвестицій або ухилення від сплати податків. Ці документи часто містять складну цифрову інформацію, що ускладнює виявлення підробки [10]. Документи обліку та звітності охоплюють первинні документи бухгалтерського обліку: накладні, акти виконаних робіт, рахунки-фактури тощо. Їх підробка використовується для приховування реальних доходів, створення фіктивних витрат, ухилення від сплати податків. Масовість таких документів ускладнює їх перевірку контролюючими органами.

За ступенем захищеності документи поділяються на документи з високим ступенем захисту, документи із середнім ступенем захисту та незахищені документи. Документи з високим ступенем захисту включають спеціальний папір, водяні знаки, мікротекст, спеціальні чорнила. Їх підробка потребує складного технічного оснащення та високої кваліфікації [11]. Сліди кримінальних правопорушень, вчинених у сфері господарської діяльності з використанням підроблених документів, мають специфічний характер та різноманітну локалізацію. Їх можна класифікувати на матеріальні та ідеальні сліди, а за локалізацією –

на сліди, що залишаються на підроблених документах, сліди технічних засобів підробки та сліди в інформаційних системах.

Матеріальні сліди безпосередньо пов'язані з процесом підробки документів та включають сліди механічного впливу на папір, сліди хімічних реагентів, сліди технічних засобів відтворення інформації. Ці сліди мають велике доказове значення, оскільки дозволяють встановити факт підробки, її спосіб та іноді ідентифікувати знаряддя злочину [5]. Сліди механічного впливу включають порушення структури паперу внаслідок підчистки, сліди тиску пишучого приладу при дописках, сліди розрізання та склеювання при заміні частин документа. Ці сліди можуть бути виявлені візуально або за допомогою спеціальних технічних засобів при збільшенні зображення.

Ідеальні сліди включають інформацію, що залишається в пам'яті свідків, учасників злочину, потерпілих. Ці сліди мають суб'єктивний характер та потребують критичної оцінки їх достовірності. Однак вони можуть містити важливу інформацію про обставини вчинення злочину, особу злочинця, мотиви злочинної діяльності [6]. Локалізація слідів має принципове значення для організації їх пошуку та вилучення. Основними місцями локалізації є безпосередньо підроблені документи, технічні засоби, що використовувалися для підробки, приміщення, де здійснювалася підробка, інформаційні системи та бази даних.

Приміщення, де здійснювалася підробка, можуть містити різноманітні речові докази: фрагменти паперу, порожні ємності від хімічних реагентів, відбитки папілярних узорів на предметах, волокна одягу. Особливе значення має виявлення та вилучення технічних засобів підробки [7]. Особа злочинця у кримінальних правопорушеннях, вчинених у сфері господарської діяльності з використанням підроблених документів, характеризується специфічними ознаками, що відрізняють її від суб'єктів інших видів злочинної діяльності.

За соціально-демографічними характеристиками злочинці цієї категорії переважно є особами чоловічої статі віком від 25 до 45 років, що мають вищу освіту, досвід роботи у сфері економіки, бухгалтерського обліку або права. Значна частина з них має попередній досвід підприємницької діяльності або роботи в органах влади, що дає їм знання особливостей правового регулювання господарських відносин.

Психологічні особливості злочинців включають високий рівень інтелектуального розвитку, здатність до аналітичного мислення, схильність до ризику, відсутність моральних заборон щодо порушення законодавства у сфері економіки. Багато з них виправдовують свої дії недосконалістю законодавства або несправедливістю існуючої економічної системи [9]. Мотивація злочинної діяльності у більшості випадків є корисливою та спрямованою на отримання незаконних доходів. Однак можуть мати місце й інші мотиви: уникнення відповідальності за раніше вчинені правопорушення, помста конкурентам, бажання підтримати престиж у діловому середовищі. У деяких випадках мотивація може мати складний характер та поєднувати кілька компонентів.

Фізичні особи можуть постраждати від використання підроблених документів при оформленні правочинів з нерухомістю, отриманні кредитів під їх іменем, привласненні їх майнових прав. Особливо вразливими є особи похилого віку, які не завжди можуть адекватно оцінити автентичність документів [11]. Держава як потерпіла сторона зазнає збитків від ухилення від сплати податків, незаконного отримання бюджетних коштів, порушення порядку здійснення ліцензованих видів діяльності. Розмір таких збитків може бути значним та впливати на виконання державного бюджету.

Просторові характеристики обстановки включають місця підготовки, вчинення та приховування слідів злочину. Підробка документів може здійснюватися в спеціально обладнаних приміщеннях, офісах підприємств, приватних помешканнях або навіть у авто-

мобілях при використанні портативного обладнання. Вибір місця залежить від способу підробки, необхідного обладнання та потреби у конспірації [6]. Соціальні умови обстановки характеризуються високим рівнем довіри у діловому середовищі, формальним характером перевірки документів, недостатньою поінформованістю про методи виявлення підробок. Ці умови створюють сприятливе середовище для використання підроблених документів та зменшують ризик їх виявлення на ранніх стадіях.

Технічні умови обстановки пов'язані з доступністю сучасного обладнання для підробки документів, розвитком цифрових технологій, поширенням електронного документообігу. З одного боку, це створює нові можливості для злочинців, з іншого – надає додаткові можливості для виявлення підробок за допомогою технічних засобів [8]. Типові слідчі ситуації, що складаються на початку розслідування досліджуваних правопорушень, можна класифікувати залежно від способу виявлення злочину, обсягу наявної інформації та характеру слідової картини. Кожна ситуація потребує специфічних підходів до організації розслідування та вибору тактичних прийомів.

Першочерговими діями у такій ситуації є вилучення підробленого документа як речового доказу, його огляд та направлення на техніко-криміналістичну експертизу для встановлення способу підробки. Паралельно необхідно встановити коло осіб, які могли мати доступ до документа, та з'ясувати обставини його використання [9]. Друга типова ситуація виникає у випадку надходження заяви від потерпілої особи про використання підроблених документів на її шкоду. У цій ситуації слідчий має інформацію про факт злочину та його наслідки, але може не знати про способи його вчинення та особу злочинця.

Початкові дії включають детальний допит заявника з з'ясуванням усіх обставин виявлення підробки, вилучення всіх документів, пов'язаних зі спірною операцією, та призначення необхідних експертиз. Важливо також встановити можливих свідків та з'ясувати, чи не були використані підроблені документи в інших аналогічних операціях. Третя ситуація характеризується наявністю оперативної інформації про підготовку або вчинення злочину з використанням підроблених документів. Перевагою цієї ситуації є можливість запобігти злочину або зафіксувати процес його вчинення, що значно полегшує подальше розслідування. Четверта ситуація виникає при затриманні особи з підробленими документами або при проведенні обшуків, у ході яких виявляються такі документи. Ця ситуація є найбільш сприятливою для розслідування, оскільки слідчий має як речові докази, так і підозрюваного.

Експертне дослідження підроблених документів у кримінальних справах про правопорушення у сфері господарської діяльності має свою специфіку, пов'язану з особливостями об'єктів дослідження та питань, що вирішуються. Правильне призначення експертизи та формулювання питань до експерта значною мірою визначають ефективність розслідування [6]. Техніко-криміналістична експертиза документів є основним видом експертних досліджень у справах даної категорії. Вона спрямована на встановлення способу підробки документа, ідентифікацію технічних засобів, що використовувалися, встановлення послідовності нанесення реквізитів, виявлення слідів втручання у первинний зміст документа.

Авторознавча експертиза може призначатися для встановлення авторства текстів документів, особливо у випадках підробки договорів або інших документів зі складним змістом. Ця експертиза дозволяє встановити, чи є конкретна особа автором тексту документа, визначити освітній рівень, професійні навички автора [7]. Комп'ютерно-технічна експертиза стає все більш актуальною у зв'язку з поширенням цифрових технологій підробки документів. Вона спрямована на дослідження електронних документів, встановлення факту їх модифікації, ідентифікацію програмного забезпечення та технічних засобів, що використовувалися для створення або зміни документів.

Комплексні експертизи призначаються у складних випадках, коли для повного з'ясування обставин справи необхідне використання знань з різних галузей. Наприклад, може призначатися комплексна техніко-криміналістична та почеркознавча експертиза для дослідження документа, що містить як друкований текст, так і рукописні записи. При призначенні експертиз необхідно забезпечити надання експерту всіх необхідних матеріалів: спірних документів, зразків для порівняння, технічних засобів, що могли використовуватися для підробки. Важливо також правильно сформулювати питання до експерта, уникаючи правових оцінок та виходу за межі спеціальних знань.

Типові питання техніко-криміналістичної експертизи включають: чи є документ підробленим; якщо так, то яким способом здійснена підробка; чи вносилися зміни до первинного змісту документа; яким способом нанесені спірні записи; чи можна встановити первинний зміст документа; чи виготовлені документи за допомогою одного технічного засобу [8]. Оцінка висновків експерта має здійснюватися з урахуванням їх наукової обґрунтованості, повноти дослідження, відповідності поставленим питанням. Слідчий повинен критично оцінювати висновки експерта та при необхідності призначати додаткові або повторні експертизи.

Висновки. Криміналістична характеристика кримінальних правопорушень, вчинених у сфері господарської діяльності з використанням підроблених документів, являє собою складну систему взаємопов'язаних елементів, що відображають специфіку цього виду злочинної діяльності. Проведене дослідження дозволило виявити основні закономірності та особливості, що характеризують ці правопорушення. Аналіз способів підробки документів показав, що злочинці активно використовують як традиційні методи механічної та хімічної підробки, так і сучасні цифрові технології. Розвиток інформаційних технологій створює нові можливості для вдосконалення способів підробки, що потребує постійного оновлення методів їх виявлення та дослідження.

Слідова картина досліджуваних правопорушень характеризується різноманітністю та специфічністю. Поряд з традиційними матеріальними слідами все більше значення набувають цифрові сліди, що залишаються в інформаційних системах. Ефективне виявлення та дослідження таких слідів потребує використання сучасних технічних засобів та спеціальних знань. Особа злочинця у досліджуваних правопорушеннях характеризується високим освітнім рівнем, професійними знаннями у сфері економіки та права, технічними навичками. Це створює особливі виклики для правоохоронних органів, оскільки потребує від слідчих та оперативних працівників відповідного рівня підготовки.

Обстановка вчинення злочину та типові слідчі ситуації мають свою специфіку, обумовлену особливостями економічних відносин та документообігу. Розуміння цих особливостей є необхідною умовою для ефективної організації розслідування та вибору оптимальних тактичних рішень. Методи виявлення та дослідження підроблених документів постійно вдосконалюються завдяки розвитку науки і техніки. Комплексне використання візуальних, інструментальних та лабораторних методів дозволяє виявляти навіть складні випадки підробки документів. Однак необхідне постійне оновлення технічного оснащення експертних установ та підвищення кваліфікації експертів.

Проблеми розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії мають комплексний характер та потребують системного підходу до їх вирішення. Необхідне поєднання законодавчих, організаційних, технічних та кадрових заходів для підвищення ефективності боротьби з цими злочинами. Перспективи розвитку криміналістичної методики розслідування досліджуваних правопорушень пов'язані з впровадженням штучного інтелекту та машинного навчання для автоматизованого виявлення ознак підробки документів, розвитком міжнародного співробітництва у сфері боротьби з транснаціональною економічною злочинністю, створенням єдиних баз даних підроблених документів.

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення методик розслідування економічних злочинів, підготовки навчальних програм для працівників правоохоронних органів, розробки рекомендацій щодо запобігання використанню підроблених документів у господарській діяльності. Подальші дослідження доцільно спрямувати на вивчення впливу цифровізації економіки на характер та способи вчинення досліджуваних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Агеев А. І. Підприємництво: проблема власності і культури: навч. посіб. Харків, 1991.
2. Архипов С. І. Суб'єкт права (теоретичне дослідження): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 – теорія і історія держави і права; історія політичних учень про державу і право. Харків, 2005.
3. Господарське (підприємницьке) право: підручник / за ред. Ю. Я. Булатецького. Харків, 2011.
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січ. 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
5. Гусєва А. Л. До питання про гарантії реалізації конституційного права на свободу підприємницької діяльності. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2013. № 2. С. 35–39.
6. Курбатов А. Я. Забезпечення балансу приватних і публічних інтересів – основне завдання права на сучасному етапі. Підприємництво і право. 2001. № 6. С. 88–97.
7. Окунев І. С. Загально-теоретичні засади правового статусу суб'єктів права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009.
8. Олійник А. Ю. Конституційна свобода особи на підприємницьку діяльність в Україні: монографія. Київ: КНУТД; Дніпро: ДДУВС, 2021.
9. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України: підручник / за ред. В. Ф. Погорілка. Київ, 2007.
10. Єршова І. В. Економічна діяльність: поняття і співвідношення суміжних категорій. *Lex Вісник*. 2016. № 9. С. 46–61.
11. Жилінський С. Є. Підприємницьке право: підручник. Харків, 2002.

References

1. Aheyyev, A. I. (1991) *Pidpryyemnytstvo: problema vlasnosti i kul'tury* [Entrepreneurship: the problem of property and culture] : navch. posib. Kharkiv. [in Ukr].
2. Arkhipov, S. I. (2005) *Sub"yekt prava (teoretychne doslidzhennya)* [Subject of law (theoretical study)] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.01 – teoriya i istoriya derzhavy i prava; istoriya politychnykh uchen' pro derzhavu i pravo. Kharkiv. [in Ukr].
3. Hospodars'ke (pidpryyemnyts'ke) pravo [Economic (entrepreneurial) law]: pidruchnyk / za red. Yu. Ya. Bulatets'koho. Kharkiv, 2011. [in Ukr].
4. Hospodars'kyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 16 sich. 2003 r. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Art. 144. [in Ukr].
5. Husyeva, A. L. (2013) *Do pytannya pro harantiyi realizatsiyi konstytutsiynoho prava na svobodu pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti* [On the issue of guarantees for the implementation of the constitutional right to freedom of entrepreneurial activity]. *Visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. № 2, pp. 35–39. [in Ukr].
6. Kurbatov, A. Ya. (2001) *Zabezpechennya balansu pryvatnykh i publichnykh interesiv – osnovne zavdannya prava na suchasnomu etapi* [Ensuring the balance of private and public interests is the main task of law at the present stage]. *Pidpryyemnytstvo i pravo*. № 6, pp. 88–97. [in Ukr].
7. Okunev, I. S. (2009) *Zahal'no-teoretychni zasady pravovoho statusu sub"yektiv prava* [General theoretical principles of the legal status of legal subjects] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv. [in Ukr].
8. Oliynyk A. Yu. (2021) *Konstytutsiyna svoboda osoby na pidpryyemnyts'ku diyal'nist' v Ukraini* [Constitutional freedom of an individual to engage in entrepreneurial activity in Ukraine] : monohraf. Kyiv : KNUVD ; Dnipro : DDUVS. [in Ukr].
9. Pohorilko, V. F., Fedorenko, V. L. (2007) *Konstytutsiyne pravo Ukrainy*: pidruchnyk / za red. V. F. Pohorilka. Kyiv. [in Ukr].

10. Yershova I. V. (2016) Ekonomichna diyal'nist': ponyattya i spivvidnoshennya sumizhnykh katehoriy [Economic activity: concept and correlation of related categories]. *Lex Visnyk*. № 9, pp. 46–61. [in Ukr].

11. Zhylyns'kyi, S. Ye. (2002) Pidpryyemnyts'ke pravo [Entrepreneurial law] : pidruchn. Kharkiv. [in Ukr].

ABSTRACT

Vladyslav Zherdiev, Maksym Romanov. Forensic description of criminal offences committed in economic activities with the use of forged documents

Investigation of the features of forensic characterization of criminal offenses committed in the sphere of economic activity using forged documents, identification of patterns of their commission and development of recommendations for optimizing the methodology of their investigation.

In Ukraine, the issues of forensic characterization of criminal offenses committed in the sphere of economic activity were at different times devoted to the works of various authors. However, the problems of investigating such offenses committed using forged documents were considered in these and other studies mostly fragmentarily.

The work is performed on the basis of general scientific and special methods of scientific cognition, in particular systemic, logical, statistical, comparative-legal methods, as well as methods of technical-forensic examination of documents and structural-functional analysis.

The structure and content of the forensic characteristics of the investigated offenses are analyzed, the main methods of document forgery in the field of economic activity are identified, typical traces and their carriers are characterized, and the features of criminal activity subjects are determined. A typology of forged documents according to various criteria has been developed and methods for their detection have been systematized. Conclusions. Criminal offenses in the sphere of economic activity using forged documents are characterized by a high degree of latency, professional level of criminal training and use of modern forgery technologies. The effectiveness of their investigation depends on timely detection of signs of forgery, comprehensive use of special knowledge and interdepartmental interaction of law enforcement agencies.

Key words: *forensic characterization, economic activity, forged documents, methods of committing crimes, technical-forensic examination, investigation of economic crimes.*

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 07.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.08.2026